

Kurulduğu günden beri *Liberal Düşünce Dergisi*'nin en önemli amaçlarından biri Türkiye'de liberal teoriye ilişkin tartışma alanını genişletmek ve derinleştirmektir. Derginin bu sayısı ile birlikte söz konusu amaca yerinde bir şekilde hizmet eden makaleler ile okuyucunun karşısına çıkıyoruz.

Dergi, Ahmet Taner ve Atilla Yayla'nın liberteryenizm üzerine yürüttükleri tartışma ile başlamaktadır. Taner ve Yayla, liberteryenizmi, minarşizm ve anarko-kapitalizmin genel adı olarak kabul etmekte ve klasik liberalizm ile liberteryenizm arasında ayırt edici özellikler olduğunu öne sürmektedirler. Yazarlar buradan hareketle liberteryenizmin bir tür kartezyen rasyonalizm olduğunu ve atomistik birey tasavvuruna dayandığını savunarak ciddi bir liberteryenizm eleştirisi geliştirmektedirler. Umarım bu makaleyle birlikte *Liberal Düşünce*'de konu üzerine önemli bir tartışma da başlatılmış olur.

İkinci makale Akif Kemal Koç'un İngiliz, Amerikan ve Fransız devrimlerini karşılaştırdığı çalışmasıdır. Taner ve Yayla'nın teorik düzeyde ele aldıkları liberalizm ve rasyonalizm tartışmasına benzer şekilde Koç da devrimler üzerinden rasyonalizm eleştirisi yapmaktadır. İngiltere'nin tarihine ve geleneklerine dayalı olarak gelişen İngiliz parlamentarizmi ile rasyonel ilkelere dayalı gelişen Fransız cumhuriyetçiliği arasında paradigmatik farklılıklar olduğunu iddia eden Koç, devrim fikrine önemli itirazlar yöneltmektedir.

Üçüncü sırada yer alan Mihriban Şenses'in makalesi ile rasyonalizm ve devrim eleştirileri devam etmektedir. Şenses, Burke'ün devrim eleştirisi üzerinden özellikle Türkiye'de Fransız Devrimi'ne atfedilen olumlu anlamlara karşı iddialar öne sürmektedir. Fransız Devrimi jakobenizminin yarattığı ilerlemecilik fikrini hem teorik hem de tarihsel düzeyde reddeden Şenses, önemli bir tartışmaya katkı sunmaktadır.

Şenses'ten sonra dördüncü sırada Mustafa Yaylalı Anglo-sakson gelenek ile Kıta Avrupası arasındaki farklılıklar üzerine yapılan eleştirilere katılmaktadır. Yaylalı, Türkiye'de üzerinde yeterince durulmayan önemli bir meseleyi hukukun üstünlüğü (*rule of law*) ile hukuk devleti (*Rechtsstaat*) arasındaki farkı felsefî boyutuyla ele almaktadır. Yazarın Anglo-sakson siyasal geleneği ile Kıta Avrupası normatizmi arasında kurduğu karşıtlık pek çok tartışmalı iddiayı gündeme taşıyarak literatüre katkı sunmaktadır.

Beşinci makalede Erkut Ayvaz partili "cumhurbaşkanlığı modeli"ni karşılaştırmalı bir perspektifle incelemeye alıyor. Türkiye'nin başkanlık sistemini uzunca bir süredir tartışmasına ve sonrasında bu modele fiilî olarak geçmesine rağmen konuyla ilgili teorik ve empirik çalışmanın yeterince bulunmadığı

rahatlıkla belirtilebilir. Ayvaz, çalışmasıyla partili cumhurbaşkanı sorununu özellikle yarı-başkanlık sistemleri bağlamında inceleyerek konuya ilişkin temel problem alanlarını tartışmaya açmaktadır.

Altıncı makalede Sever Işık Türkçe literatürde fazla ilgi çekmeyen önemli bir konu olan siyasal meselelerin hayvanlar alemine referansla açıklanmasını ve bu girişimin siyasal olana ilişkin anlamını John Locke üzerinden ele almaktadır. Işık'ın gösterdiği üzere siyasetin klasik eserlerinde güçlü hayvanlar ile denetimsiz-güçlü siyasal otorite arasında kurulan ilişkinin Locke'ta değiştiği görülmektedir. Locke'un yazılarında hayvanlar âlemi ile gönüllü ve kurallı ilişkilere dayanan liberal siyasal alan arasında bir karşıtlık kurularak, denetimsiz gücün ve kandırmacının siyasal alandan dışlanması gerektiği vurgulanmaktadır. Işık, konu üzerinde oldukça bilgilendirici ve keyifli bir okuma sunmaktadır.

Yedinci makalede Selim Öztürk Müslüman toplumların günümüzdeki en önemli siyasal problemi olan demokratik yönetim eksikliğini Müslüman Kardeşler'in iktidar deneyimi bağlamında Mısır'ı inceleyerek ele almaktadır. Müslüman Kardeşler'in ulusal ve uluslararası politikadaki tecrübe eksikliğinin onları ve onlarla birlikte Mısır'ın siyasal geleceğini ne ölçüde kötü etkilediğini tarihsel bir perspektif sunarak açıklamaktadır. *Liberal Düşünce Dergisi*'nde Müslüman dünyadaki demokratik gelişmeler konusunda maalesef çok az yazı yer almaktadır. Öztürk'ün bu çalışmasının dergimiz için de verimli olacağına inanıyorum.

Sekizinci ve son makalede Ebuzer Karaaslan liberalizmin önemli eleştirmenlerinden Carl Schmitt'i yeniden tartışmaya açmaktadır. Demokrasi ile liberalizm arasındaki gerilim sıklıkla ele alınan bir konudur. Ancak liberaller arasında Schmitt'in eleştirileri genellikle görmezden gelinmektedir. Açıkçası bu tutumun önemli bir nedeni parlamentarizmin tarihsel gelişiminin ve parlamentonun işlevlerinin siyaset bilimcilerin yeterince dikkatini çekmemesinden kaynaklanır. Karaaslan'ın Schmitt'i yeniden gündeme taşıması, konunun ne ölçüde önemli olduğunu bizlere hatırlatmaktadır.

Bu telif makalelerin dışında Thomas E. Wren'in liberalizmin komüniter-yen eleştirilerini ele aldığı yazısı Can Beysanoğlu'nun çevirisi ile yayımlanmaktadır. *Liberal Düşünce*'nin bu sayısında tartışılacak pek çok önemli konu okuyucunun ilgisine sunulmaktadır. Derginin gelecek sayıları yeni tartışmalara her zaman açık olacaktır. Keyifli okumalar dilerim.

Buğra Kalkan